

УДК 355.233.1:355.457(477)

DOI:

Лариса Дудікова, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов з курсом латинської мови та медичної термінології
Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИМ ПРАЦІВНИКАМ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

У статті представлено методичні рекомендації щодо формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів протягом трьох етапів. Автор веде мову про важливість на початковому етапі проектування мети і завдань формування професійно-етичної компетентності з урахуванням таксономії цілей і професійних функцій, що їх виконуватимуть майбутні лікарі під час професійної діяльності; відбору та структурування змісту гуманітарних дисциплін відповідно до ціннісних орієнтацій соціально-комунікативної взаємодії майбутніх лікарів з пацієнтами. Під час пізнавально-пошукового етапу рекомендується застосовувати інноваційні форми і методи навчання для оволодіння студентами уміннями і навичками професійно-етичної поведінки; моделювати заняття, які імітують професійну діяльність на основі застосування інформаційно-комунікаційних технологій. На базовому етапі важливе значення має моделювання змісту занять на основі міждисциплінарного підходу, застосування технологій навчання, спрямованих на задоволення індивідуальних освітніх потреб студентів, уведення спеціального факультативного курсу для поглибленого оволодіння етичними нормами професійної діяльності та ін.

Ключові слова: професійно-етична компетентність; майбутні лікарі; педагогічні умови; методичні рекомендації; технологія; етапи формування.

Лит. 7.

Larysa Dudikova, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Head of the Foreign Languages Department including Latin and Medical Terminology
Vinnytsya Mykola Pyrohov National Medical University

METHODOLOGICAL RECOMMENDATIONS FOR SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL PROFESSIONALS OF HIGHER MEDICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS ON FORMATION OF PROFESSIONAL AND ETHICAL COMPETENCE OF FUTURE DOCTORS

The article presents methodical recommendations for scientific and pedagogical professionals of higher medical educational institutions on the formation future doctors' professional and ethical competence by introducing technology developed by the author. This technology implies a systematic impact on all components of the pedagogical process (target, content, activity, result and resource) during three phases. The first initial (propaedeutic) stage covers the first two years of study and involves the students learning the key concepts of professional ethics during their classroom, extracurricular and practical activities. They also are encouraged to develop a positive attitude to medical activities, moral and ethical perceptions about medical activity in the historical retrospective. During this period there should be provided a favourable functioning for the formation of the professional and ethical competence of an educational university environment. The second stage is the cognitive-search one. It covers the 3rd – 4th years of study and involves the formation of future doctors' skills and abilities to use the acquired knowledge to solve professional and ethical problems in professional activities, as well as the development of the ability to keep to moral and ethical principles in medical practice. The third stage is the basic (determinative) one. It covers the 5th – 6th years of future doctors' training and provides the consolidation of professional and ethical skills and the further development of motivation for their professional activity, taking into account the professional ethical principles of medical care; stimulation of student's independent research work; the introduction of a training program and professional creative tasks simulating the application of medical ethics.

The author emphasizes the importance to formulate the goals and objectives of the professional and ethical competence formation at the initial stage, taking into account the taxonomy of goals and professional functions that will be performed by future physicians during their professional activities; selection and structuring of the content of the human sciences in accordance with the value orientations of the social and communicative interaction of future doctors with patients; providing value-motivational orientation of students to study the actual problems of professional ethics in modern medicine, etc. During the cognitive-search stage it is recommended to apply innovative forms and methods of teaching to master the skills and knowledge of professional and ethical behavior; to simulate classes simulating professional activity on the basis of information-communication technologies application; to establish the subject-subjective interaction between students and teachers in order to imply professional and ethical

conduct in their future professional activities; to provide the management of students' independent educational and cognitive work, etc. At the basic stage, the simulation of the content of the classes is important. It should be carried out on the basis of the interdisciplinary approach simulating the situation of the medical ethics application; use of educational technologies aimed at satisfying the students' individual educational needs, their self-development and self-improvement; management of students' independent research work; introduction of a special elective course for profound learning of the professional ethical norms, etc.

Keywords: *professional and ethical competence; future doctors; pedagogical conditions; methodical recommendations; technology; stages of formation.*

Постановка проблеми. Новітні вимоги підготовки фахівців в галузі вищої медичної освіти визначають необхідність підготовки кваліфікованих, грамотних, психологічно і соціально компетентних лікарів. Сучасний лікар повинен володіти не лише когнітивними та поведінковими навичками прийняття клінічних рішень, а також відрізнитися етичною поведінкою під час професійної взаємодії з пацієнтами, їх родичами та колегами, мати розвинені комунікативні навички, професійні морально-етичні установки, тобто високий рівень професійно-етичної компетентності. Освітній процес ВМНЗ має великі резерви для підвищення ефективності формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів. Саме тому науково-педагогічному складу важливо дотримуватись рекомендацій, які розроблено на основі проведеного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У ракурсі дослідження становлять інтерес праці з проблем виховання та формування духовних цінностей сучасної молоді у закладах вищої освіти (І. Бех, К. Журба, А. Капська, Д. Пащенко, Н. Чернуха та ін.) та обґрунтування сучасного етичного кодексу лікаря (С. Вековшиніна, В. Кулініченко, О. Насінник та ін.). Проблеми медичної освіти, формування особистості лікаря в аспекті деонтології, біоетики та медичної етики останнім часом були предметом досліджень як зарубіжних (О. Грандо, В. Кордюм, Т. Мішаткіна, А. Моруа, В. Поттер та ін.), так і українських дослідників (В. Демченко, В. Запорожан, Ю. Кундієв, В. Чешко та ін.). Разом з тим комплексного дослідження формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів у вищих медичних навчальних закладах на сьогодні немає:

З огляду на це **метою статті** є висвітлення методичних рекомендацій науково-педагогічному складу у вищих медичних навчальних закладах щодо формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійно-етична компетентність лікаря є складним, цілісним, індивідуально-психологічним, інтегративним, багаторівневим утворенням, результатом здобуття неперервної освіти у галузі

знань “Охорона здоров’я”, що об’єднує теоретичні знання з професійної етики, професійно-етичні цінності, морально-особистісні якості та практичні вміння лікаря у сфері професійної діяльності, забезпечує вибір ним свідомої етичної поведінки відповідно до професійно-етичних норм, а також здатність до самореалізації, потребу в професійно-етичному самовдосконаленні впродовж життя.

На основі проведеного дослідження з’ясовано, що формування професійної компетентності майбутніх лікарів у медичних університетах потрібно здійснювати відповідно до концептуальних основ та науково-методичних засад формування зазначеної компетентності, зокрема методологічного, теоретичного і методико-технологічного концептів.

Технологія формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів є сукупністю педагогічних впливів, заходів, практик та засобів, необхідних для досягнення мети формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів в освітньому процесі, яка побудована з урахуванням концептуальних положень методологічного і теоретичного концептів та враховує особливості професійної підготовки студентів у ВМНЗ, стадії послідовних змін у мисленні студентів під час навчання, специфіку розвитку студентів і становлення як майбутніх лікарів на різних курсах навчання.

Технологія передбачає систематичний вплив на всі компоненти педагогічного процесу (цільовий, змістовий, діяльнісний, результативний та ресурсний) протягом трьох етапів:

- початкового (пропедевтичного), що охоплює 1 – 2 курси навчання майбутніх лікарів. Цей етап передбачає ознайомлення студентів у процесі аудиторної, позааудиторної та практичної діяльності з ключовими поняттями професійної етики, виховання позитивного ставлення до лікарської діяльності, розвиток морально-етичних уявлень про лікарську діяльність в історичній ретроспективі, забезпечення функціонування сприятливого для формування професійно-етичної компетентності освітнього університетського середовища;

- пізнавально-пошукового, що охоплює 3 – 4 курси навчання майбутніх лікарів. Цей етап передбачає формування в майбутніх лікарів умінь

і навичок використовувати набуті знання розв'язання професійно-етичних ситуацій у професійній діяльності, а також розвиток здатності дотримуватися морально-етичних принципів у медичній практиці;

- базового (визначального), що охоплює 5 – 6 курси навчання майбутніх лікарів. Цей етап передбачає закріплення професійно-етичних умінь і подальший розвиток мотивації до професійної діяльності з урахуванням професійно-етичних принципів надання медичної допомоги; стимулювання самостійної науково-дослідної роботи студентів; упровадження тренінгової програми та професійних творчих завдань, що імітують ситуації застосування лікарської та медичної етики.

Для досягнення цілей початкового етапу важливе значення як педагогічна умова формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів має проектування мети і завдань формування професійно-етичної компетентності з урахуванням таксономії цілей і професійних функцій, що їх виконуватимуть майбутні лікарі під час професійної діяльності. Відповідно до вимог компетентної освіти при викладанні навчальних дисциплін слід звертати увагу на значущі життєві навички майбутніх лікарів, на те, що вони в результаті навчання повинні виконувати (вміти робити), а не на те, чого вони мають навчитися. Цілі навчання важливо формувати з урахуванням результатів, зокрема тих послуг, які випускник має вміти надавати [3, 27].

Для конкретизації цілей формування професійно-етичної компетентності відповідно до таксономії Б. Блума слід виокремлювати окремі цілі відповідно до процесу засвоєння навчального матеріалу, визначивши шляхи і способи, за допомогою яких можна впливати на мислення (когнітивну сферу), почуття (ефектну сферу) і дії (психомоторну сферу) [7, 26]. Зокрема, щодо кожної навчальної дисципліни для формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів слід визначати систему когнітивних установок таким чином: знання – розуміння – застосування – аналіз – синтез – оцінювання.

Далі для формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів важливо звертати увагу на відбір та структурування змісту гуманітарних дисциплін відповідно до ціннісних орієнтацій соціально-комунікативної взаємодії майбутніх лікарів з пацієнтами. З урахуванням того, що моральне самовиховання особистості розпочинається з повідомлення їй знань про моральні норми [2, 178], важливо *звертати увагу на* інформаційні елементи, які необхідні для

набуття певного рівня професійно-етичної компетентності. Зміст необхідно зафіксувати у навчальних програмах та методиках викладання навчальних предметів. У змісті навчальних предметів слід визначити перелік компетенцій як сукупності знань і способів діяльності, необхідних для професійно-етичної діяльності [3, 54]. Зміст кожної навчальної дисципліни важливо будувати відповідно до цілей та характеру майбутньої професійної діяльності, тобто заданої характером майбутньої спеціальності системи.

Відповідно до третьої педагогічної умови формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів слід враховувати значення ціннісно-мотиваційної орієнтації студентів при організації компетентісного навчання загалом та вивчення питань медичної етики зокрема. При формуванні професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів цінності, ціннісне ставлення до інших людей, до себе, своєї професійної діяльності слід вважати найважливішим аспектом роботи. При вивченні навчальних дисциплін професійного спрямування, при розгляді програмних питань необхідно відстежувати ціннісний аспект різних складових професійної діяльності. У цьому зв'язку зміст матеріалу слід використовувати [4, 75] як засіб орієнтування людини у різних життєвих ситуаціях, призму її світобачення, розширення духовної сфери. Особливу увагу слід звертати на формування у майбутніх лікарів неспоживачього ставлення до життя, до інших людей. Студенти повинні засвоїти, що спосіб існування за принципом “бути” означає відмову від власного егоцентризму та себелюбства, готовність віддавати, ділитися з іншими, жертвувати собою [6, 100 – 112], що саме для лікарів потреба віддавати, готовність жертвувати собою заради інших мають бути важливими особистісними характеристиками.

Окрім цього, відповідна інформаційна складова змісту навчальних дисциплін.

Для формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів важливе значення має активізація їх рефлексивної діяльності. Для цього слід звертати увагу на усвідомлення ними цінності професії та відповідальності щодо її вибору. Необхідно також передбачити проведення бесід про значення професії лікаря, важливість рефлексії своєї діяльності щодо формування професійно-етичної компетентності. Слід звертати увагу на те, що рефлексія допомагає розуміти себе та інших людей, їх цінності, думки. За допомогою рефлексії людина може осмислювати своє життя, формувати образи і смисли життя, спрямовувати власну активність.

Роботу щодо активізації рефлексивної діяльності майбутніх лікарів необхідно організувати як процес формування рефлексивних умінь. При розгляді різних ситуацій медичної практики важливо вчити студентів аналізувати кожну свою дію та слова; бачити в ситуації професійної діяльності проблему і оформляти її як завдання; конкретизувати проблему та визначати способи розв'язання завдання; приймати найбільш доцільне рішення в умовах дефіциту часу, неповноти даних чи невизначеності; мислити припущеннями, гіпотезами, розробляти версії; використовувати різноманітні техніки для усвідомлення власного досвіду; аналізувати і використовувати кращі зразки медичної практики.

Важливе значення має організація належної підготовки науково-педагогічного складу до формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів. Слід передбачити систематичну роботу з підвищення педагогічної компетентності викладачів, суттєве поглиблення фундаментальної теоретичної підготовки, ознайомлення педагогів із передовими науковими досягненнями та методичне самовдосконалення.

Необхідно провести тематичний семінар "Професійно-етична компетентність майбутніх лікарів та актуальні питання її формування". Під час роботи семінару слід ознайомити викладачів, учасників експерименту, з різними аспектами формування у майбутніх лікарів професійно-етичної компетентності. Метою семінару має бути надання викладачам допомоги при формуванні у майбутніх лікарів професійно-етичної компетентності, насамперед збагачення знаннями щодо змісту професійно-етичної компетентності, структури та особливостей, методики формування професійно-етичної компетентності під час освітнього процесу, а також психолого-педагогічних особливостей студентів, студентського колективу й колективу медичного закладу.

Важливого значення слід надавати використанню сучасних діалогічних методів, прийомів, форм педагогічної взаємодії. Для цього слід опиратися на позитивний потенціал особистості студента і студентського колективу, поєднувати доброзичливу вимогливість з довірою до молодої людини, забезпечувати особистісну (але не статусну) рівність педагога і студентів, налагодити атмосферу взаєморозуміння, накопичувати потенціал злагоди і співпраці, передавання знань і соціальних норм як особистісно пережитого досвіду, що вимагає індивідуального осмислення.

Такі діалогічні методи, як бесіда і дискусія, дозволять роз'яснити студентам сутність моральних норм, є важливим методом формування моральних якостей та переконань. В індивідуальній бесіді важливо використовувати форми розвиваючої допомоги, залишати простір для зусиль, праці душі студентів. Процедура дискусії має передбачати, що викладач повідомляє тему дискусії, ділить студентів на групи, під час дискусії стежить за черговістю виступів учасників, етичністю поведінки та коректністю висловлювань. Такі диспути допомагають студентам вчитися висловлювати своє бачення проблеми під час групової роботи. Студенти мають також змогу тренувати здатність використовувати знання із власного досвіду.

Загалом використання діалогічних методів допоможе студентам пізнати один одного, навчитися терпимо ставитися до інших людей, узгоджувати засилля для досягнення спільних цілей. Осмислення всіх "за" і "проти", зіткнення протилежних поглядів, використання різних поведінкових варіантів (за І. Бехом) стане поштовхом для становлення внутрішніх ціннісних регуляторів моральної поведінки.

На пізнавально-пошуковому етапі необхідно застосовувати інноваційні форми і методи навчання для оволодіння студентами уміннями і навичками професійно-етичної поведінки. Для формування професійно-етичної компетентності необхідно використовувати проблемні методи, зважаючи на те, що, за В. Сухомлинським, подолання труднощів та праця теж приносить велику радість [5, 496].

Важливо актуалізувати смисл професійно-етичних цінностей через залучення студентів у проблемну ситуацію вибору. Необхідно пропонувати студентам проблемні завдання, що передбачали б необхідність вирішення ситуацій морального вибору. Методична цінність цього методу полягає у тому, що студенти оволодівають професійно-етичними знаннями через вирішення проблем, які містять дидактично обґрунтовані ситуації, а не через пасивне прослуховування інформації.

Окрім проблемних, важливими інноваційними методами формування професійно-етичної компетентності є ігрові методи. Ігрові методи, де студенти виконуватимуть ролі головного лікаря, лікаря, пацієнта, родича, можна використовувати під час викладання багатьох навчальних дисциплін. Багатогранність ігрової діяльності допоможе збагатити студентів знаннями, уміннями, досвідом. Під час навчальної гри студенти засвоюватимуть оптимальні зразки

професійних дій, продукуватимуть більш ефективні варіанти професійної діяльності, що допоможе в пошуку її смислу і формуванні професійної компетентності.

Важливе значення для формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів має налагодження суб'єкт-суб'єктної взаємодії студентів і викладачів з метою наслідування професійно-етичної поведінки у майбутній професійній діяльності. Суб'єкт-суб'єктний характер педагогічного спілкування передбачає рівність психологічних позицій, взаємні гуманістичні установки, готовність викладача та студентів розуміти один одного та взаємодіяти.

Для підтримання суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладачі повинні організувати спільний пошук, спільний аналіз, спільне виправлення помилок. Це є свідченням *визнання рівності особистісних позицій, відкритості й довіри між викладачами і студентами*, визнання активної ролі у взаємодії. Важливою особливістю має бути зосередженість на співрозмовникові і взаємовплив поглядів, що свідчить про ціннісну орієнтацію викладача на студента як мету в професійному діалозі.

Формуючи професійно-етичну компетентність майбутніх лікарів, необхідно передбачити поетапне вирішення студентами завдань (задач) професійно-етичного характеру з ускладненням їх змісту на кожному курсі навчання. *Виконання передбачених навчальною програмою завдань слід розглядати як механізм здійснення навчальної діяльності, адже "будь-яка діяльність здійснюється шляхом виконання відповідних завдань"* [1, 24]. При визначенні завдань слід враховувати, що їх вирішення має передбачати етап актуалізації досвіду студентів, забезпечувати її неординарність і внутрішню доцільність, а власне формулювання завдань були сучасними, актуальними.

Виконання завдань професійно-етичного характеру допоможе майбутнім лікарям осмислювати і переживати моральні цінності, підтримувати відповідні взаємини у студентському колективі, атмосферу товариської взаємодопомоги, дружби і солідарності. При вирішенні завдань майбутні лікарі використовуватимуть методи, що використовуються і у професійній сфері. Для вирішення завдань слід надавати перевагу способам дій, що відповідають рівню розвитку студентів, а також їхньому життєвому досвіду.

Для формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів необхідно організувати управління їх самостійною навчально-пізнавальною роботою. Управління

самостійною роботою передбачає цілеспрямований вплив на особистість студента, науковість самого процесу управління на основі оптимальності та доцільності, єдність і взаємозв'язок змісту освіти з відповідними методами, формами та засобами.

Для самостійної роботи необхідно пропонувати матеріал пояснювального чи інструктивного (методологічного) характеру, передбачити також опис самостійних дій студентів щодо вирішення окремих завдань, вказівки та пояснення щодо складних комплексних завдань. Виконання завдань має передбачати поступове набуття студентами досвіду вирішення професійно-етичних проблем. Обов'язковими елементами матеріалів для самостійної роботи мають бути тема та мета самостійної роботи; пояснення щодо особливостей вирішення завдань; порядок, алгоритми, критерії правильного вирішення завдань; додаткова інформація для поглиблення знань з теми.

Для формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів важливе значення має організація сприятливого для формування професійно-етичної компетентності освітнього університетського середовища. Обов'язково важливо врахувати необхідність відповідних інформаційних ресурсів для організації освітнього процесу. Йдеться про належне методичне забезпечення аудиторної та самостійної роботи студентів з питань професійно-етичної діяльності лікарів, використання можливостей бібліотечного фонду, достатність ресурсів для використання у навчальному процесі комунікаційно-інформаційних технологій.

На базовому етапі важливе значення для формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів має уведення спеціального факультативного курсу для поглибленого оволодіння етичними нормами професійної діяльності. Це обумовлено тим, що спецсеминар дає більші можливості для ознайомлення майбутніх лікарів з історичними аспектами їх професійної діяльності, розкрити історичні етапи становлення етичних вчень у медицині.

За основу спецкурсу слід взяти модульне навчання, що охоплювало б практичні й контрольні заняття. Для проведення семінару необхідно розробити навчально-матеріальне забезпечення, зокрема міні-лекції, завдання з елементами морального вибору, професійно-етичні завдання та завдання, що моделюють професійно-етичну діяльність лікаря, а також завдання і опитувальники для контролю. Спецкурс повинен охоплювати чотири модулі: "Історія етичних вчень у сфері медицини", "Медична етика у професійній

діяльності лікаря”, “Складні питання медичної етики у сучасному світі” й “Комунікації в медицині та етичні аспекти спілкування лікаря і пацієнта”.

На базовому етапі важливо також моделювати зміст занять, які імітують ситуації застосування лікарської та медичної етики, на основі міждисциплінарного підходу. Саме моделювання змісту занять, які імітують ситуації застосування лікарської та медичної етики, дозволить використовувати засвоєні студентами теорію, норми і правила для формування їх моральної поведінки, проігноруючи прагнення до істини, доброти, прекрасного.

Під час моделювання змісту занять, які імітують ситуації застосування лікарської та медичної етики, для належного формування у майбутніх лікарів професійно-етичної компетентності слід звертати увагу на використання студентами знань інших предметів, понять і явищ, відбирати матеріал для комплексного застосування знань і умінь з різних навчальних дисциплін. Важливим напрямом роботи є також навчання студентів пояснювати явища і процеси, відповідно до законів і теорій, вивчених з різних предметів.

Для формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів важливе значення має застосування в освітньому процесі технологій навчання, спрямованих на задоволення індивідуальних освітніх потреб студентів, їх саморозвиток і самовдосконалення. Технологія індивідуалізованого навчання передбачає таку організацію освітнього процесу, за якої пріоритетними є індивідуальний підхід та індивідуальна форма навчання. Індивідуалізація навчання означає використання різних навчально-методичних, психолого-педагогічних та організаційно-управлінських заходів, що забезпечують індивідуальний підхід. Зокрема, метод проектів дозволяє студентам оволодіти певною сферою практичного або теоретичного знання основ професійної етики. Метод проектів має бути орієнтований на самостійну діяльність студентів, вирішенні тієї чи іншої важливої практичної або теоретичної проблеми професійної етики. Результатом виконаних проектів були відеофільм, альбом, журнал, комп'ютерна газета, альманах, доповідь тощо. Для досягнення такого результату студенти самостійно повинні знаходити і вирішувати проблеми, залучаючи для цієї мети знання з різних сфер, прогнозували результати і можливі наслідки різних варіантів рішення, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, тобто самостійно конструювали свої знання й орієнтуватися в інформаційному просторі.

Для формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів слід передбачити впровадження тренінгової програми розвитку професійної етики. Важливо враховувати, що тренінг є найперспективнішим методом психолого-педагогічної підготовки фахівців різних галузей, так як допомагає формувати вміння і навички, необхідні для виконання професійних функцій. На тренінгових заняттях слід розглядали ситуації, поширені в професійній діяльності лікаря. Метою тренінгу має бути закріплення й поглиблення у студентів теоретичних знань, удосконалення професійних умінь і навичок професійно-етичної діяльності. Під час тренінгів слід забезпечувати інтенсивну участь студентів у тренінговому процесі, а також ігровий характер взаємодії – студенти повинні імітувати свої дії у реальних життєвих і професійних ситуаціях. На кожному занятті потрібно передбачати рефлексію – майбутні фахівці повинні осмислювати свої дії, їх закономірності та дії інших учасників тренінгу.

Тренінг також є дієвим методом підготовки майбутніх лікарів до професійно-етичної діяльності, що пов'язана із суб'єкт-суб'єктною взаємодією. Через ігрове моделювання навчальних, професійних, життєвих ситуацій, включення до тренінгової ситуації потрібно формувати у майбутніх лікарів необхідні професійні та особистісні якості, комунікативні уміння і навички, підвищувати адекватність самосвідомості та поведінки.

Висновки. За умов дотримання науково-педагогічними працівниками медичних закладів вищої освіти зазначених методичних рекомендацій, розроблених на основі проведеного дослідження, можна більш результативно формувати у майбутніх лікарів професійно-етичну компетентність.

Перспективами подальших наукових розвідок є визначення результатів експериментальної роботи з формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів у вищих медичних навчальних закладах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атанов Г. О. Знання як засіб навчання: навч. посібник. К.: Кондор, 2008. 236 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості. У 2 кн. Кн. 1. Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. К.: Либідь, 2003. 280 с.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / під заг. ред. О. В. Овчарук. К.: К.І.С., 2004. 112 с. (Бібліотека з освітньої політики).
4. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.

ВЕБ-КВЕСТ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

5. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Вибрані твори: в 5 т. Київ: Рад. шк., 1976. Т. 1. 654 с.

6. Фромм Е. Мати чи бути? / пер. з англ. Київ: Укр. письм., 2010. 222 с.

7. Bloom B. S. Taxonomy of Educational Objectives The Classification of Educational Goals. Handbook 1: Cognitive Domain. New York: David McKey Co. 1956. 207 p.

REFERENCES

1. Atanov, H. O. (2008). *Znannia yak zasib navchannia: navch. posibnyk* [Knowledge as a learning tool: tutorial]. Kyiv: Kondor, 236 p. [in Ukrainian].

2. Bekh, I. D. (2003). *Ykhovannia osobystosti. U 2 kn. Kn. 1. Osobystisno oriientovanyi pidkhd: teoretyko-tekhnologichni zasady* [Parenting. In 2 books. Book 1. Personally oriented approach: theoretical and technological principles]. Kyiv: Lybid, 280 p. [in Ukrainian].

3. Ovcharuk, O. V. (Ed.). (2004). *Kompetentnisnyi pidkhd u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski*

perspektyvu [Competency approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives]. Kyiv: K.I.S. Publ., 112 p. (Library for Educational Policy). [in Ukrainian].

4. Rudnytska, O. P. (2005). *Pedahohika: zahalna ta mystetska: navchalnyi posibnyk* [Pedagogy: general and artistic: a manual]. Ternopil: Educational book – Bohdan, 360 p. [in Ukrainian].

5. Sukhomlynskyi, V. O. (1976). *Problemy vykhovannia vsebichno rozvynenoї osobystosti. Vybrani tvory* [Problems of education of a fully developed personality. Selected Works] vol. 5, Kyiv: Soviet school. Vol. 1, 654 p. [in Ukrainian].

6. Fromm, E. (2010). *Maty chy buty? per: z anhl.* [To be or to be? translation from English]. Kyiv: Ukr. pism, 222 p. [in Ukrainian].

7. Bloom, B. S. (1956). Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. Handbook 1: Cognitive Domain. New York: David McKey Co, 207 p. [in English].

Стаття надійшла до редакції 05.05.2018

УДК 378

DOI:

Інна Шелудько, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій

Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

ВЕБ-КВЕСТ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

У статті розглядається веб-квест як один з методів формування творчої особистості в сучасних умовах освіти. Охарактеризовано поняття "веб-квест", проаналізовано види завдань для веб-квестів. Розкрито структуру та систему оцінювання веб-квестів. З'ясовано, що впровадження таких інноваційних методів в навчально-виховний процес як веб-квест сприяє підвищенню якості навчання, зацікавленості учнів і викладачів, розвитку компетенцій та є важливою стадією процесу реформування традиційної системи освіти в контексті глобалізації.

Ключові слова: веб-квест; інноваційні методи; інформаційно-комунікаційні технології; творча особистість.

Табл. 1. Літ. 7.

Inna Sheludko, Ph.D.(Pedagogy), Senior Lecturer of the Vocational Education and Computer Technology Department Hlukhiv Oleksandr Dovzhenko National Pedagogical University

WEB-QUEST AS AN INNOVATIVE METHOD OF FORMATION OF CREATIVE PERSONALITY

In the article the web-quest is considered as one of the methods of formation of a creative person in modern conditions of education. The concept "web quest" is described, the types of tasks for web quests are analyzed: transfer, planning and design, self-knowledge, compilation, creative task, analytical task, detective, puzzle, mysterious history, consensus, evaluation, journalistic investigation, beliefs, scientific research.

The structure of web quests, which should consist of the following elements: introduction (wording of the topic, description of the main roles of the participants, the quest script, work plan or oral quest survey), is revealed; the central task (tasks, questions on which participants should find an answer within the framework of an independent study, the final result to be achieved); a list of information resources that can be used during research, including Internet resources; description of the main stages of work; guide to action; conclusion (research results, questions for the further development of the topic).

The system of evaluation of web quests is highlighted and the following criteria are highlighted: experimental and creative work, quality of argumentation, originality of work, skills in microgroup, oral presentation, multimedia presentation, written text, etc.